

DE DJATI-BOSSCHEN

OP

J A V A;

hunne natuur, verspreiding, geschiedenis en exploitatie,

DOOR

J. W. H. CORDES,

Inspecteur van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

BATAVIA,
OGILVIE & Co.

—
1881.

van bewoonde oorden gelegene, dichte Djati-wouden, vooral wanneer daarin verstrooid kleine boschjes van bamboe voorkomen, die aan deze dieren voedsel verstrekken. Door de toenemende velling van de bosschen en de jacht, welke steeds op de Bantèng's werd gemaakt, is hun aantal allengs veel verminderd. In vele streken, waar zij zich vroeger in grooten getale ophielden, zooals in de Djati-bosschen der districten Djatirogo, Singahan en Randoeblatoeng in de residentie Rembang, zijn zij thans geheel verdwenen. De Bantèng bezit wel is waar een woesten aard, gepaard met eene verbazende kracht, maar is toch schuw, vermijdt steeds de bewoonde streken en neemt de vlucht wanneer men hem in de bosschen ontmoet. Wordt hij echter door den jager niet dadelijk getroffen, zoo vervolgt hij zijn aanvaller en is dan niet minder gevaarlijk dan de koningstijger. De volwassen stieren zijn fraai glanzend, bruinachtig zwart van kleur, het achterdeel en de pooten echter wit; de koeien zijn veel lichter van lichaamsbouw, bruinrood van kleur, ook met een wit achterlijf en witte pooten ⁽¹⁾.

(1) Naar mij door sommige Javanen werd beweerd leeft in het diepste der bosschen een dier, *Santèng* of *Glantèng* genaamd, hetwelk in uiterlijke gedaante geheel met den Bantèng overeenkomt doch veel kleiner is, niet grooter dan een hond en lichtbruin van kleur. Hoogst zeldzaam vindt men personen die verklaren dit dier te hebben gezien; het zou echter in de Djati-bosschen in het Noorden der residentie Madioen, zoomede in die in het Zuidwesten van het district Randoeblatoeng in Rembang zijn aangetroffen; wegens het onvolledige der beschrijving, die wel meest op oude overleveringen berust, valt het echter te betwijfelen of hier wel aan eene nog onbekende diersoort moet worden gedacht.

Zoo zou zich ook volgens oude overleveringen in vroeger tijden in de residentie Rembang een Rhinoceros hebben vertoond. In het Westen van het district Ngawen, nabij de grens der residentien Rembang en Semarang bevindt zich ten Zuiden van de dèsa Bandoel te midden van het Djati-woud een uitgedroogde poel, die voorheen zijn water ontving van eene bron waarbij zich de Rhinoceros zou hebben opgehouden. Hij zou zich daar alleen met doornen hebben gevoed. Het is echter bekend dat de Rhinoceros (*Rhinoceros sundaicus* G. Cuv.), *Badak* sund., *Warak* jav., het grootste zoogdier dat op Java voorkomt, in zijne verbreiding uitsluitend tot West-Java is beperkt. Hoezeer even menigvuldig op de heete vlakten als hoog op de toppen

Of de Koningstijger en de kleinere soorten van het tijger-
 geslacht zich in de Djati-wouden een woonoord kiezen, hangt af van het verblijf der boven genoemde dieren, der herten en zwijnen, die hun tot voedsel strekken. Zij mijden dan ook meest de Djati-bosschen, die zij voornamelijk slechts betreden om er zich tijdens de hitte van den dag, in de dichtbegroeide koele ravijnen te verschuilen. In den Oost-moesson, wanneer de Djati-boomen zijn ontbladerd en in deze bosschen eene verzengende hitte heerscht, gepaard met algeheel gebrek aan water, loopt men wel nimmer gevaar er een tijger in te ontmoeten ⁽¹⁾. In de andere jaargetijden zijn echter dikwerf in de Djati-bosschen sporen van de aanwezigheid van tijgers door mij waargenomen. Menigmaal kon over verren afstand langs de paden het spoor hunner groote voetstappen gevolgd worden of werden hunne nog versche uitwerpselen waargenomen, die zij veelal, gelijk de katten, met losgewroete aarde of gras bedekken; somtijds, in den vroegen morgen of tegen den avond, verkondigde ook hun gebrul hunne tegenwoordigheid in een nabijgelegen ravijn of eene plek hooge glagah of alang-alang, waarin zij gaarne hun leger opslaan ⁽²⁾. Bij voorkeur houden zij zich dan ook op in uitgekapte boschtereinen, waar de alang-alang welig is opgeschoten en in de meer uitgestrekte, door kleine boschjes afgewis-

der bergen, zoo is hij toch slechts over weinige residentiën, een klein gedeelte van Java, verspreid. Ten Oosten van den Goenoeng Slamet, op Midden- en Oost-Java, het eigenlijke gebied der Djati-bosschen, komen deze dieren niet voor. De mogelijkheid is echter niet uitgesloten dat een Rhinoceros veraf in Oostelijke richting, tot in Rembang, verdwaald zou zijn. Zoo vermeldt ook Junghuhn (Java, Dl. III, bl. 706) dat hem door de Inlanders als eene groote merkwaardigheid werd medegedeeld dat in het Zuidebergebergte der residentie Kediri eens een rhinoceros werd geschoten.

(1) De Javanen beweren dat ook het geritsel, dat door het afvallen der groote broze Djati-bladeren wordt teweeggebracht, er toe bijdraagt de tijgers, met hunnen schuwen, vreesachtigen aard, uit de Djati-bosschen te verjagen.

(2) De Javaansche paarden weigeren dikwerf hunnen weg te vervolgen wanneer zij de nabijheid van een tijger bemerken.